

Versiune anonimată

Traducere C-595/20 – 1

Cauza C-595/20

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

13 noiembrie 2020

Instanța de trimitere:

Oberster Gerichtshof (Austria)

Data deciziei de trimitere:

28 septembrie 2020

Recurent:

UE

Intimați:

ShareWood Switzerland AG

VF

REPUBLICA AUSTRIA

[*omissis*]

OBERSTER GERICHTSHOF (Curtea Supremă)

Statuând în cauza dintre reclamantul UE [*omissis*], [*omissis*] împotriva primei pârâte, ShareWood Switzerland AG, [*omissis*] Zürich, [*omissis*] și a celui de al doilea pârât, VF, [*omissis*], [*omissis*], având ca obiect plata sumei de 202 045,38 euro majorată cu dobândă și cheltuieli de judecată, ca instanță de recurs pentru litigii în materie de muncă și sociale [*omissis*] asupra recursului introdus de recurent împotriva hotărârii pronunțate de Oberlandesgericht Wien [Tribunalul Regional Superior din Viena, Austria], în calitate de instanță de apel, la 25 februarie 2020 [*omissis*], prin care a fost confirmată hotărârea pronunțată de Handelsgericht Wien (Tribunalul Comercial din Viena) la 9 septembrie 2019 [*omissis*], Oberster Gerichtshof [Curtea Supremă, Austria] a dat următoarea:

Ordonanță

I. Adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene, în temeiul articolului 267 TFUE, următoarea întrebare preliminară: **[OR 2]**

Articolul 6 alineatul (4) litera (c) din Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale trebuie interpretat în sensul că contractele de vânzare-cumpărare de arbori de tec și balsa, încheiate între o întreprindere și un consumator, prin care se dobândește proprietatea asupra arborilor în vederea tăierii după exploatare și a vânzării în scopul obținerii de profit, și care conțin în acest sens un contract de locațiune și un contract de prestări servicii, trebuie considerate „contracte privind un drept real imobiliar sau privind dreptul de locațiune asupra unui bun imobil” în sensul acestei dispoziții?

II. *[omissis]*.

Motivare:

I. Situația de fapt

Prima intimată este o societate pe acțiuni de drept elvețian. Al doilea intimat este membru în consiliul de administrație și administratorul acesteia. Prima intimată oferă investiții în plantații de arbori de esență dură și nobilă din America de Sud.

În perioada ianuarie 2012-iunie 2014, recurentul, un consumator cu domiciliul la Viena, a încheiat un contract-cadru cu prima intimată și, în total, patru contracte de vânzare-cumpărare pentru achiziționarea de arbori de tec și balsa din Brazilia. Cele patru contracte de vânzare aveau ca obiect 705 arbori de tec la prețul de 67 328,85 euro (275551-C1), **[OR 3]**, 2 690 arbori de tec la prețul de 101 716,53 euro (275551-C2), 2 600 arbori de tec la prețul de 111 583,34 euro (275551-C3) și 1 860 arbori de balsa la prețul de 32 340 de euro (275551-C4). Contractul-cadru conținea de asemenea un contract de locațiune și un contract de prestări de servicii. Contractul de locațiune dădea dreptul de cultivare a arborilor, chiria fiind inclusă în prețul de cumpărare. Prin contractul de prestări servicii, recurentul a încredințat primei intimată sarcina de a exploata, de a gestiona, de a tăia și de a vinde arborii și de a-i transfera lui venitul net aferent lemnului. Diferența în raport cu venitul brut constituia remunerația, definită ca un procent din produs, pentru aceste prestații furnizate de prima intimată.

Prima intimată și-a promovat investiția promițând profituri din lemn sigure și a proprietății asupra arborilor, un venit triplu față de prețul de cumpărare și un randament de până la 12 % pe an, pentru un risc relativ scăzut.

Contractul-cadru semnat de prima intimată și de recurent în anul 2012 cuprindea, printre altele, următoarele dispoziții [omissis]:

„3.1. SWS [prima intimată] vinde arborii de pe plantațiile deținute de SWS și SWB în nume propriu și pe seama sa CUMPĂRĂTORULUI. Plătind prețul de cumpărare, SWS se obligă să transfere proprietatea arborilor CUMPĂRĂTORULUI.

3.2. CUMPĂRĂTORUL cumpără arbori deja plantați și individualizați. Individualizarea se efectuează până la tăiere și la vânzare prin intermediul unui inventar al arborilor care include numărul arborelui, numărul lotului, numărul parcelei și numărul plantației.

[...]

4.2. Pentru confirmarea achiziției, CUMPĂRĂTORULUI i se comunică, după efectuarea plății, un certificat [OR 4] care conține caracteristicile de individualizare ale arborilor cumpărați.

[...]

7. Locațiunea asupra terenului

7.1. Prin cumpărarea arborilor, CUMPĂRĂTORUL închiriază în același timp terenul corespunzător (a se vedea în acest sens contractele individuale), în măsura în care pe acesta se află arborii cumpărați de la SWS, însă cel mult pentru durata specificată în contractul individual. Locațiunea cuprinde doar dreptul de a cultiva arborii cumpărați.

7.2. Chiria este inclusă în prețul de cumpărare.

[...]

7.3. Locațiunea poate fi transferată numai odată cu revânzarea arborilor. Subînchirierea este interzisă.

8. Revânzarea arborilor de către CUMPĂRĂTOR

8.1. CUMPĂRĂTORUL poate să vândă arborii în orice moment unui terț, cu sau fără contract de prestări servicii, și să transfere acestuia proprietatea. CUMPĂRĂTORUL se obligă să transfere terțului contractul corespunzător de locațiune asupra terenului și să delege această obligație terțului.

[...]

9. Păstrarea valorii arborilor cumpărați

9.1. Pentru sporirea și păstrarea valorii, SWS recomandă îngrijirea în mod regulat a arborilor. Acest serviciu este oferit de SWS prin contractul de prestări servicii.

[...]

11. Prin contractul de prestări servicii

11.1. Prin încheierea unui contract de prestări servicii cu SWS, CUMPĂRĂTORUL încredințează SWS sarcina de a exploata, de a gestiona, de a îngriji, de a tăia, de a vinde arborii achiziționați în conformitate cu gestionarea întregii plantații și ținând seama de standardele internaționale [OR 5] referitoare la exploatarea sustenabilă a plantațiilor, precum și de a-i vira în contul indicat de el venitul net obținut din vânzarea lemnului. În plus, SWS preia toate obligațiile care decurg din contractul de locațiune asupra terenului.

[...]

11.9. Pentru CUMPĂRĂTOR, SWS decide, ținând seama de gestionarea întregii plantații, care arbori sunt tăiați în fiecare an. Înaintea tăierii, SWS informează CUMPĂRĂTORUL în acest sens. Defrișarea propusă se consideră a fi acceptată în cazul în care CUMPĂRĂTORUL nu se opune defrișării propuse în termen de 10 de zile de la primirea informațiilor prin poștă sau prin e-mail.

[...]

15.1. SWS asigură, pentru CUMPĂRĂTOR și pentru sine, în primii patru ani care urmează plantării, terenul și arborii de tec (însă nu alți arbori) împotriva incendiului, fulgerului, vântului puternic și precipitațiilor, precum și prejudiciilor determinate de înghețare. CUMPĂRĂTORUL ia cunoștință de faptul că o pierdere a mai puțin de 10% dintre arborii de tec nu este acoperită de asigurare.

[...]

24.1. Contractul-cadru și fiecare dintre contractele individuale sunt guvernate de dreptul material elvețian, cu excluderea: (i) convențiilor internaționale, inclusiv a Convenției Organizației Națiunilor Unite privind contractele de vânzare internațională de mărfuri din 11 aprilie 1980 (CISC) și (ii) normelor privind conflictul de legi. [...]

Contractul C3 a fost reziliat de comun acord de recurent și de prima intimată.

II. Concluziile și argumentele părților [OR 6]

Recurentul solicită (în ultimul rând) obligarea intimatelor la plata în solidar a sumei de 201 385,38 euro, majorată cu dobândă și cheltuieli de judecată, pe baza prezentării tuturor certificatelor de arbori și a unui eventual transfer al oricăror drepturi și obligații care decurg din acestea. Acesta ar avea dreptul, în temeiul

dispozițiilor dreptului austriac, precum articolul 3 din Konsumentenschutzgesetz (Legea privind protecția consumatorilor, denumită în continuare „KSchG”) în versiunea adoptată prin Verbraucherrechte-Richtlinie-Umsetzungsgesetz (Legea de transpunere a Directivei privind drepturile consumatorilor, BGBl I 2014/33), și la rezilierea contractelor C1, C2 și C4, precum și la daune interese. Prima intimată nu și-ar fi îndeplinit obligația care îi revine în temeiul contractului de vânzare de a-i transfera proprietatea asupra arborilor.

Intimatele au contestat și au solicitat respingerea acțiunii.

III. Procedura desfășurată până în prezent

Instanța de prim grad a respins cererea. Aceasta a considerat că contractele trebuiau calificate drept contracte încheiate cu consumatorii în sensul articolului 6 din Regulamentul (CE) nr. 593/2008 [denumit în continuare „Regulamentul Roma I”]. Potrivit aceste instanțe, în temeiul articolului 6 alineatul (2) din Regulamentul Roma I este permis ca părțile să aleagă legea aplicabilă, însă nu se poate deroga de la dispozițiile imperative ale legii aplicabile, în lipsa alegerii, (în speță, ale legii austriece), prin care se urmărește protecția consumatorului. Or, în temeiul articolului 6 alineatul (4) litera (c) din Regulamentul Roma I, alineatul (2) al acestui articol nu s-ar aplica contractelor privind un drept real imobiliar sau privind dreptul de locațiune asupra unui bun imobil. Problema referitoare la ceea ce constituie un bun imobil ar trebui să facă obiectul unei interpretări conforme cu dreptul comunitar. Din câte a putut constata instanța, nu ar exista încă o jurisprudență a Curții de Justiție a Uniunii Europene cu privire la situația în cauză. Potrivit punctului 45 din Notele explicative la normele UE în materie de TVA în ceea ce privește locul de prestare a serviciilor legate de bunuri imobile, [OR 7] intrate în vigoare în 2017, bunurile care nu pot fi deplasate sau care nu pot fi deplasate cu ușurință sunt bunuri imobile. Întrucât, în cazul de față, nu ar fi vorba despre arbori ai unei pepiniere sau despre alte elemente similare, care trebuie să fie ținute în baloturi și să fie gata de transport în orice moment, ci de arbori care trebuie să crească timp de mai mulți ani pentru a putea face obiectul unei tăieri profitabile, ar trebui să se considere că contractele de vânzare-cumpărare privesc bunuri imobiliare. De asemenea, contractul privind locațiunea asupra terenului ar face aplicabilă excepția prevăzută la articolul 6 alineatul (4) litera (c) din Regulamentul Roma I. Prin urmare, ar fi aplicabil dreptul elvețian.

Instanța de apel nu a admis apelul formulat de reclamant. În special, aceasta a aprobat teza primei instanțe, potrivit căreia, ca urmare a alegerii legii aplicabile, în raportul contractual dintre reclamant și prima intimată trebuia să se aplice legea elvețiană.

În prezent, **Oberster Gerichtshof** [Curtea Supremă, Austria] este chemată să se pronunțe cu privire la recursul introdus de recurent împotriva acestei hotărâri. Și în cadrul procedurii de recurs, recurentul își întemeiază pretențiile pe dreptul austriac în materie de protecție a consumatorului. Dacă ipoteza instanțelor

inferioare, potrivit căreia contractul-cadru și contractele individuale trebuie incluse în domeniul de aplicare al derogării prevăzute la articolul 6 alineatul (4) litera (c) din Regulamentul Roma I nu este corectă, este necesar ca cel puțin o parte dintre drepturile invocate să fie supuse unei examinări suplimentare.

IV. Temeiuri juridice

Temeiurile juridice din dreptul Uniunii

Dispozițiile relevante din Regulamentul Roma I au următorul cuprins:

„Articolul 3

Libertatea de alegere [OR 8]

(1) *Contractul este guvernat de legea aleasă de către părți. Această alegere trebuie să fie expresă sau să rezulte, cu un grad rezonabil de certitudine, din clauzele contractuale sau din împrejurările cauzei. Prin alegerea lor, părțile pot desemna legea aplicabilă întregului contract sau numai unei părți din acesta. [...]*

Articolul 6

Contractele încheiate cu consumatorii

(1) *Fără a aduce atingere articolelor 5 și 7, contractul încheiat de o persoană fizică într-un scop care poate fi considerat ca neavând legătură cu activitatea sa profesională («consumatorul») cu o altă persoană, care acționează în exercitarea activității sale profesionale («profesionistul»), este reglementat de legea statului în care își are reședința obișnuită consumatorul, cu condiția ca profesionistul:*

a) *să-și desfășoare activitatea comercială sau profesională în țara în care își are reședința obișnuită consumatorul; sau*

b) *prin orice mijloace, să-și direcționeze activitățile către țara în cauză sau către mai multe țări, printre care și țara în cauză,*

și ca respectivul contract să se înscrie în sfera activităților respective.

(2) *Fără a aduce atingere alineatului (1), părțile pot alege legea aplicabilă unui contract care îndeplinește cerințele prevăzute la alineatul (1), în conformitate cu articolul 3. Cu toate acestea, o astfel de alegere nu poate priva consumatorul de protecția acordată acestuia prin dispoziții de la care nu se poate deroga prin convenție, în temeiul legii care, în lipsa unei alegeri [OR 9], ar fi fost aplicabilă în conformitate cu alineatul (1).*

[...]

(4) *Alineatele (1) și (2) nu se aplică următoarelor contracte:*

[...]

c) contractelor privind un drept real imobiliar sau privind dreptul de locațiune asupra unui bun imobil, altele decât contractele referitoare la dreptul de folosință pe o perioadă determinată, în sensul Directivei 94/47/CE;

[...]”.

V. Întrebare preliminară

1. În recursul formulat, recurentul contestă poziția instanțelor inferioare în ceea ce privește legea aplicabilă, arătând că există un „contract mixt de investiții în materii prime, cu o componentă imobiliară”, care nu intră sub incidența derogării prevăzute la articolul 6 alineatul (4) litera (c) din Regulamentul Roma I.

2.1 Nu se contestă că raportul contractual dintre recurent și prima intimată intră în domeniul de aplicare al articolul 6 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul Roma I. Prin urmare, contractul-cadru și contractele individuale ar fi guvernate de dreptul material austriac (în calitate de lege a țării în care reclamantul își are reședința obișnuită). Desigur, părțile au convenit să aplice dreptul elvețian. Cu toate acestea, potrivit articolului 6 alineatul (2) din Regulamentul Roma I, o astfel de alegere nu poate priva consumatorul de protecția acordată acestuia prin dispoziții de la care nu se poate deroga prin convenție, în temeiul legii care, în lipsa unei alegeri, ar fi fost aplicabilă în conformitate cu alineatul (1). **[OR 10]**

2.2 Printre normele de la care „nu se poate deroga prin convenție” se numără toate normele imperative de natură contractuală, care fie reglementează în mod expres protecția consumatorului, fie exprimă protecția părților contractante cele mai slabe (de exemplu normele referitoare la caracterul contrar bunelor moravuri al contractelor). Dintre acestea fac parte drepturile invocate în speță de reclamant.

3.1 Totuși, reclamantul se poate prevala de acestea numai în cazul în care contractul nu este exclus din domeniul de aplicare al protecției consumatorului prevăzute de norma privind conflictul de legi de la articolul 6 alineatul (4) litera (c) din Regulamentul Roma I.

Articolul 6 alineatul (4) litera (c) din Regulamentul Roma I [precum articolul 4 alineatul (1) litera (c) și articolul 11 alineatul (5) din Regulamentul Roma I] se referă la „contractele privind un drept real imobiliar sau privind dreptul de locațiune asupra unui bun imobil”.

Prin urmare, Oberster Gerichtshof ridică problema semnificației acestor noțiuni – care trebuie să fie interpretate în mod autonom (a se vedea, în ceea ce privește articolul 16 punctul 1 din Convenția privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială [semnată la 27 septembrie 1968, denumită în continuare „Convenția de la Bruxelles”], Hotărârea Curții din 10 ianuarie 1990, Mario P. A. Reichert, C-115/88, EU:C:1990:3, punctul 8).

3.2.1 Potrivit jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene, noțiunile trebuie să fie interpretate [prin analogie cu considerentul (7) al Regulamentului Roma I] în concordanță cu articolul 22 punctul 1 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 [denumit în continuare „Regulamentul Bruxelles I”], respectiv cu articolul 24 punctul 1 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 [denumit în continuare „Regulamentul Bruxelles Ia”]. Se poate recurge de asemenea la raportul cu privire la articolul 4 alineatul (3) din Convenția privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, deschisă spre semnare la Roma la 19 iunie 1980 [denumită în continuare „Convenția de la Roma”] (C-25/18, EU:C:2019:86, punctele 34 și 36; [omissis]).

Având o formulare mai strictă în comparație cu Regulamentul Roma I, articolul 4 alineatul (3) din Convenția de la Roma se referă la un contract privind [OR 11] un „un drept real imobiliar sau un drept de folosință a unui bun imobil”. Modificarea formulării se explică printr-o apropiere de modul de redactare al articolului 22 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles I (articolul 24 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia [omissis]).

3.2.2 Potrivit opiniilor exprimate în doctrină [omissis], bunurile imobile trebuie înțelese ca fiind exclusiv terenurile, precum și părți ale acestora (de exemplu, proprietatea asupra unei locuințe), nu însă bunurile mobile (în sens fizic) pe care ordinea situațională concretă le asimilează imobilelor (de exemplu, aeronave sau nave) sau le tratează ca bunuri imobile (părți integrante esențiale, de exemplu inclusiv elementele accesorii ale unui imobil).

Prin urmare, se consideră că inclusiv obiectele care sunt strâns legate în mod fix de un bun imobil pot reprezenta bunuri mobile în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (a) [articolul 6 alineatul (4) litera (c)] din Regulamentul Roma I. În concret, prin bunuri mobile ar trebui să se înțeleagă mai întâi toate bunurile corporale, așadar care pot fi delimitate în spațiu; de asemenea, ar fi incluse organismele vii, precum plantele [omissis].

3.3.1 Aceste argumente sugerează că arborii vânduți în situația din speță ar trebui calificați drept bunuri mobile în sensul Regulamentului Roma I, cu atât mai mult cu cât contractul are ca obiect principal obținerea unui produs din vânzarea lemnului, așadar din tăierea arborilor.

3.3.2 Trimiterea la Notele explicative la normele UE în materie de TVA în ceea ce privește locul de prestare a serviciilor legate de bunuri imobile, intrate în vigoare în 2017 (Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 1042/2013) [OR 12] nu este convingătoare. Definiția juridică a termenului de „bun imobil” de la articolul 13b din regulamentul menționat anterior este valabilă „în aplicarea Directivei 2006/112/CE”. Potrivit considerentului (18), ar trebui introdus conceptul de bun imobil pentru a asigura un tratament fiscal uniform de către statele membre pentru prestările de servicii legate de bunurile imobile.

3.3.3 Principalul motiv al competenței exclusive a instanțelor din statul în care este situat imobilul constă în faptul că, în considerarea proximității, instanța de la locul în care este situat imobilul este cea mai în măsură să cunoască faptele și să aplice normele și uzanțele care sunt în general cele ale statului de situare (Hotărârea Reichert, C-115/88, EU:C:1990:3, punctul 10). Tot în acest sens, excepția de la protecția consumatorului prevăzută de norma privind conflictul de legi de la articolul 6 alineatul (4) litera (c) din Regulamentul Roma I este justificată, în doctrină, de faptul că contractele privind drepturi reale imobiliare sau privind drepturi de locațiune asupra unor bunuri imobile prezintă, în general, o legătură foarte strânsă cu locul de situare. În raport cu această legătură, considerațiile referitoare la protecția consumatorului trebuie să treacă pe plan secund [*omissis*]. Pare să ridice, însă, îndoieli aspectul dacă modelul de investiții în arbori din prezenta cauză justifică o derogare de la protecția consumatorilor prevăzută de norma privind conflictul de legi.

3.3.4 În plus, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a precizat deja că o acțiune în rezoluțiunea unui contract de vânzare-cumpărare având ca obiect un imobil și în despăgubirea acestei rezilieri nu intră sub incidența articolului 16 punctul 1 din Convenția de la Bruxelles, care prevede o competență exclusivă în materie de drepturi reale, deoarece acțiunea [OR 13] poate avea efecte în ceea ce privește proprietatea asupra acestui bun imobil, fiind totodată întemeiată pe un drept personal (Hotărârea Reichert, C-115/88, EU:C:1990:3, punctul 18).

Chiar și în cazul aplicării prin analogie a acestei jurisprudențe, o calificare în temeiul articolului 6 alineatul (4) litera (c) din Regulamentul Roma I nu poate fi luată în considerare în speță.

3.4 Potrivit Oberster Gerichtshof, condiția pentru aplicarea celei de a doua excepții prevăzute la articolul 6 alineatul (4) litera (c) din Regulamentul Roma I nu este îndeplinită, fie și numai pentru că obiectul principal al contractului nu vizează folosința bunului imobiliar (a se vedea în acest sens Hotărârea pronunțată în cauza C-73/77, EU:C:1977:208, punctul 16). Locațiunea asupra terenului nu are un scop autonom – distinct de cumpărarea arborilor – , ci urmărește doar derularea și menținerea contractelor de vânzare-cumpărare și de prestări servicii.

4. Totuși, trebuie să se ia în considerare faptul că articolul 24 punctul 1 din Regulamentul Bruxelles Ia (precum dispozițiile anterioare ale acestuia), ca normă care prevede o competență exclusivă, ține seama de interese procedurale speciale, care nu pot fi transferate, în toate cazurile, legislației în materie de conflict de legi. Astfel, față de articolul 24 punctul 1 din Bruxelles Ia, pentru interpretarea articolului 6 alineatul (4) litera (c) din Regulamentul Roma I ar putea fi relevante alte considerații, care nu au fost luate în considerare până atunci, care țin seama, în orice caz, de asemenea de faptul că o alegere a legii aplicabile – precum în speță – face ca tocmai dreptul locului de situare (Brazilia) nu devine aplicabil, deși excepția de la protecția consumatorului prevăzută de norma în materie de conflict de legi pare să aibă în vedere o legătură strânsă între contract și locul de situare.

IV. Aspecte procedurale [OR 14]

Oberster Gerichtshof, în calitate de instanță supremă, este obligată să sesizeze Curtea cu o cerere de decizie preliminară în situația în care interpretarea care trebuie dată dreptului Uniunii nu este atât de evidentă încât să nu lase loc de îndoieli rezonabile. Asemenea îndoieli există în speță.

Judecarea recursului introdus se suspendă până la pronunțarea hotărârii Curții de Justiție a Uniunii Europene.

Oberster Gerichtshof,

Viena, 28 septembrie 2020

[*omissis*]

DOCUMENT DE LUCRU